

VĂN BẢN 2. GIÓ LẠNH ĐẦU MÙA (2 tiết)

(Thạch Lam)

HOẠT ĐỘNG 1: Khởi động – Trước khi đọc

Mục tiêu: Khởi gợi cảm xúc và suy nghĩ của HS về tình yêu thương, sự sẻ chia trong cuộc sống; tạo không khí cởi mở, thân thiện, chuẩn bị tâm thế phù hợp với văn bản đọc.

Tổ chức hoạt động	Hoạt động của học sinh	Kết quả/ Sản phẩm học tập
– Tổ chức cho HS xem đoạn phim tư liệu về các trẻ em nghèo vùng cao: https://youtu.be/Ls1_sZna2W4 – Yêu cầu HS chia sẻ trải nghiệm của bản thân: + Đã từng giúp đỡ người khác. + Được người khác giúp đỡ. – GV kết nối với chủ đề bài học, dẫn vào bài mới.	– Xem đoạn phim tư liệu và chia sẻ cảm xúc. – Chia sẻ trải nghiệm của bản thân.	– Chia sẻ được những cảm xúc, suy nghĩ của mình sau khi xem đoạn phim tư liệu và trải nghiệm của bản thân một cách tự nhiên, chân thành. – Nhận ra được ý nghĩa của sự yêu thương, chia sẻ không chỉ có ý nghĩa với những người được đón nhận mà còn mang đến hạnh phúc cho người trao tặng yêu thương.

HOẠT ĐỘNG 2: Đọc văn bản

Mục tiêu:

- Đọc văn bản, theo dõi và dự đoán các chi tiết, nội dung quan trọng.
- Tìm hiểu khái quát về tác giả, tác phẩm.

Tổ chức hoạt động	Hoạt động của học sinh	Kết quả/ Sản phẩm học tập
1. Đọc văn bản – GV hướng dẫn đọc thầm, chiến lược đọc: theo dõi và dự đoán. – Tổ chức cho HS đọc thành tiếng một số đoạn quan trọng.	– Đọc thầm, tóm tắt cốt truyện. – Chú ý theo dõi và dự đoán. – Một số HS đọc thành tiếng những đoạn văn quan trọng. – Nêu ý kiến và điều chỉnh cách đọc.	– Hiểu và vận dụng được các hợp chỉ dẫn trong văn bản để theo dõi và dự đoán các chi tiết, nội dung quan trọng. Chỉ ra các cơ sở giúp em dự đoán đúng/lí do khiến em dự đoán sai. – Giọng đọc thể hiện được suy nghĩ, cảm xúc của nhân vật.

2. Tìm hiểu nghĩa của các từ ngữ khó – GV chọn một số từ ngữ, yêu cầu HS giải nghĩa.	– HS quan sát các từ ngữ khó ở chân trang. – Giải thích nghĩa của một số từ ngữ khó như: <i>hanh, hoả lò, áo vải thâm, bụ xịu,...</i>	– Giải thích được nghĩa từ ngữ khó dựa vào chú thích ở chân trang. – Hiểu được nghĩa của từ ngữ trong ngữ cảnh không hoàn toàn trùng với nghĩa từ ngữ đó trong từ điển.
3. Tìm hiểu về tác giả, tác phẩm – GV tổ chức cho HS làm việc nhóm, thiết kế tờ rơi (poster) giới thiệu về nhà văn Thạch Lam và truyện ngắn <i>Gió lạnh đầu mùa</i>. – GV tổ chức cho các nhóm trưng bày, giới thiệu sản phẩm. – GV nhận xét, đánh giá.	– HS làm việc nhóm, thiết kế tờ rơi (poster). – Đại diện các nhóm thuyết trình báo cáo. – Các nhóm khác theo dõi, đánh giá, nhận xét về sản phẩm của nhóm bạn.	– Trình bày được các thông tin quan trọng về tác giả, tác phẩm: + Tác giả: quê quán, tâm hồn, tính cách,... + Phong cách sáng tác + Tác phẩm tiêu biểu + Truyện ngắn <i>Gió lạnh đầu mùa</i>: đề tài, nhân vật, giá trị tác phẩm,...

HOẠT ĐỘNG 3: Khám phá văn bản

Mục tiêu:

- Xác định được người kể chuyện ngôi thứ ba; nắm được cốt truyện, nhận biết và phân tích được một số chi tiết miêu tả cử chỉ, hành động, suy nghĩ,... của nhân vật Sơn. Từ đó hiểu tính cách và chủ đề của truyện.
- Nêu được điểm giống nhau và khác nhau của hai nhân vật: cô bé bán diêm và bé Hiên.
- Biết nhận xét, đánh giá hành động của hai chị em Sơn và cách ứng xử của mẹ Hiên, mẹ Sơn; nhận thức được ý nghĩa của tình yêu thương; biết quan tâm, chia sẻ với mọi người.

Tổ chức hoạt động	Hoạt động của học sinh	Kết quả/ Sản phẩm học tập
1. Xác định ngôi kể – GV cho HS đọc câu hỏi 1, SGK tr.73.	– Đọc câu hỏi.	– Nhận diện được ngôi kể thứ ba.

- Tổ chức cho HS làm việc nhóm đôi và điền nội dung vào *Phiếu học tập số 1*.
- Gọi các nhóm trình bày.
- GV nhận xét, chữa bài.

- Thảo luận nhóm đôi, hoàn thành *Phiếu học tập số 1*.
- Một vài nhóm trình bày kết quả.

- Trình bày được những dấu hiệu về người kể chuyện ngôi thứ nhất và người kể chuyện ngôi thứ ba.

PHIẾU HỌC TẬP SỐ 1

Văn bản	Dấu hiệu	Ý nghĩa
<i>Bài học đường đời đầu tiên</i>	.....	.....
<i>Gió lạnh đầu mùa</i>	.....	.....

2. Tìm hiểu hoàn cảnh của những đứa trẻ

- GV cho HS đọc câu hỏi 2, SGK tr.73.
- GV hướng dẫn HS thảo luận nhóm, điền nội dung vào *phiếu học tập số 2*.
- GV yêu cầu một vài nhóm trình bày.
- GV nhận xét và thống nhất nội dung.

- Đọc câu hỏi 2.
- Thảo luận nhóm 4 và hoàn thành phiếu học tập số 2.
- 2, 3 nhóm trình bày.
- Các nhóm khác nhận xét, bổ sung.

Trình bày được các nội dung:

- **Lời kể:** Sơn đã mặc xong áo ấm: cả cái áo dạ chỉ đỏ lẫn áo vệ sinh, ngoài lại mặc phủ cái áo vải thâm dài.

- **Hình ảnh:**
 + Thăng Cúc, thằng Xuân, con Tý, con Túc... vẫn những bộ quần áo màu nâu bạc đã vá nhiều chỗ... môi chúng nó tím lại và qua những chỗ áo rách, da thịt thâm đi...

+ Hiên: co ro đứng bên cột quán, chỉ mặc có manh áo rách tả tơi, hở cả lưng và tay.

- **Chi tiết:**
 + Sơn và chị vẫn thân mật chơi đùa với, chứ không kiêu kì và khinh khỉnh như các em họ của Sơn.

+ Sơn thấy động lòng thương...

PHIẾU HỌC TẬP SỐ 2

Nội dung:

- *Xác định lời kể, chi tiết, hình ảnh thể hiện cuộc sống của chị em Sơn và các bạn nhỏ trong truyện.*
- *Nhận xét thái độ của chị em Sơn với những bạn nhỏ đó.*

<i>Lời kể</i>	.....	.....
<i>Hình ảnh</i>	.....	.....

<i>Chi tiết</i>	....	....	→ Cuộc sống khá sung túc của chị em Sơn đối lập với cuộc sống nghèo khổ của các bạn nhỏ. Chị em Sơn có tình cảm trong sáng, nhân hậu.
<i>Nhận xét</i>	....	....	
3. Phân tích nhân vật Sơn a) Ý nghĩa và tâm trạng của Sơn - GV cho HS đọc thầm phần (1) VB. - GV hướng dẫn HS thảo luận nhóm 4 và hoàn thành phiếu học tập số 3. - GV gọi một vài nhóm trình bày. - GV nhận xét, thống nhất nội dung.			- HS đọc thầm phần (1) VB - Thảo luận nhóm 4 và hoàn thành phiếu học tập số 3. - Đại diện một vài nhóm trình bày. - Các nhóm khác nhận xét, bổ sung.
PHIẾU HỌC TẬP SỐ 3			
Ý nghĩa, cảm xúc	Chi tiết		
<i>Khi nghe mẹ và vú già nói chuyện</i>	....		
<i>Khi nhớ ra cảnh nghèo khổ của gia đình Hiên</i>	....		
Nhận xét	....		
b) Hành động và cảm xúc của Sơn - GV hướng dẫn HS tìm hiểu chi tiết Sơn cùng chị Lan mang chiếc áo bông cũ cho Hiên. - Cho HS nêu cảm nhận về ý nghĩa của sự sẻ chia trong cuộc sống.			- HS tìm câu văn miêu tả cảm xúc của Sơn khi cùng chị Lan mang chiếc áo bông cũ cho Hiên. - Nêu cảm nhận.
			→ Sơn là một cậu bé sống rất tình cảm, giàu lòng trắc ẩn, biết quan tâm và yêu thương người thân, bạn bè. - Tìm được các chi tiết thể hiện đặc điểm của nhân vật Sơn: - Khi nghe mẹ và vú già nói chuyện: <i>Sơn nhớ em, cảm động và thương em quá; hiểu nỗi lòng của mẹ: Sơn thấy mẹ hơi rơm rớm nước mắt.</i> - Khi nhớ ra cảnh sống nghèo khổ của gia đình Hiên: <i>Sơn thấy động lòng thương, cũng như bạn sáng Sơn đã nhớ thương đến em Duyên.</i>
			- Nêu được cảm xúc của Sơn: cảm thấy <i>ấm áp, vui vui.</i> - Bài học sẻ chia: Cảm nhận được niềm vui khi chia sẻ, giúp đỡ người khác và hạnh phúc ngọt ngào, ấm áp khi trao tặng yêu thương.

– Cho HS đọc câu hỏi 5, SGK tr.73. – GV hướng dẫn HS trao đổi nhóm đôi, tìm hiểu chi tiết Sơn đi tìm Hiên để đòi lại chiếc áo bông cũ.	– Đọc câu hỏi 5. – Làm việc nhóm đôi, thực hiện nhiệm vụ.	– Nhận xét được nghệ thuật miêu tả nhân vật của nhà văn: miêu tả đúng đặc điểm của một em nhỏ thơ ngây (<i>sợ bị mẹ mắng và có lẽ lúc đó em mới hiểu mẹ rất quý chiếc áo bông cũ ấy</i>).

4. Nhận xét, đánh giá về cách ứng xử của mẹ Sơn và mẹ Hiên – GV cho HS đọc câu hỏi 6, SGK tr.73. – Tổ chức cho HS thảo luận nhóm 4, hoàn thành phiếu học tập số 4. – GV gọi một vài nhóm trình bày. – GV nhận xét, thống nhất ý kiến.	– Đọc câu hỏi. – Thảo luận nhóm 4 và hoàn thành phiếu học tập số 4. – Đại diện của nhóm trình bày. – Các nhóm khác bổ sung, góp ý.	Hiểu và trình bày được: – Cách cư xử đúng đắn, tự trọng của một người mẹ nghèo khổ. – Cách cư xử nhân hậu, tế nhị của một người mẹ có điều kiện sống khá giả hơn. – Với các con, cách cư xử của mẹ Sơn vừa nghiêm khắc vừa ấm áp, yêu thương. – Cử chỉ và lời nói của mẹ Sơn giúp các con hiểu rằng: không nên tự tiện lấy áo của mẹ đem cho (mà cần phải xin phép mẹ) nhưng mẹ vui vì các con biết chia sẻ, giúp đỡ người khác.

PHIẾU HỌC TẬP SỐ 4

Câu hỏi	Lí giải
1. Vì sao mẹ Hiên mang trả mẹ Sơn chiếc áo bông?	....
2. Tại sao mẹ Sơn không cho bé Hiên chiếc áo bông cũ mà lại cho vay tiền để mua áo cho con?	....
3. Mẹ Sơn có trách mắng các con không?	....
4. Bằng cử chỉ ôm con vào lòng và lời nói “Hai con tôi quý quá... mẹ mắng ư?”, mẹ Sơn muốn các con hiểu điều gì?	....

5. Tìm hiểu nghệ thuật miêu tả cảnh thiên nhiên và xây dựng nhân vật – GV cho HS đọc câu hỏi 7, SGK tr.73.	– Đọc câu hỏi.	

- GV cho HS đọc lại đoạn văn miêu tả sự thay đổi của đất trời ở phần (1) VB. - Yêu cầu HS chia sẻ cảm xúc của bản thân khi đọc những đoạn văn đó. - Yêu cầu HS nhận xét ý nghĩa của một số đoạn văn miêu tả những thay đổi của đất trời khi mùa đông đến. - So sánh điểm giống nhau và khác nhau giữa hai nhân vật cô bé bán diêm (<i>Cô bé bán diêm</i>) và bé Hiên (<i>Gió lạnh đầu mùa</i>).	- Đọc lại đoạn văn. -Bày tỏ tình cảm, cảm xúc của bản thân khi đọc những đoạn văn đó. - Nêu ý kiến về điểm giống và khác nhau giữa hai nhân vật. - Trả lời câu hỏi.	Trình bày được ý kiến cá nhân: - Bộc lộ tự nhiên cảm xúc của bản thân theo 2 hướng: thích/ không thích và giải thích rõ lí do. - Khái quát được những đặc điểm của hai nhân vật: độ tuổi, dáng vẻ bề ngoài, hoàn cảnh sống, kết thúc của từng nhân vật,...

HOẠT ĐỘNG 4: Viết kết nối với đọc

Mục tiêu: Vận dụng kết quả của quá trình đọc để luyện tập kĩ năng viết.

Tổ chức hoạt động	Hoạt động của học sinh	Kết quả/ Sản phẩm học tập
1. Viết đoạn văn - GV hướng dẫn HS đọc và xác định yêu cầu. - Hướng dẫn HS viết bài. 2. Đọc đoạn văn và nhận xét, đánh giá - GV yêu cầu HS đọc đoạn văn. - GV nhận xét, đánh giá.	- HS đọc và xác định yêu cầu: + Hình thức + Nội dung - Viết đoạn văn tại lớp. - Đọc đoạn văn đã viết. - Cả lớp lắng nghe và nhận xét.	Viết được đoạn văn đúng yêu cầu: - Hình thức: Đoạn văn 5 – 7 câu. - Nội dung: + Giới thiệu tác phẩm, tác giả, nhân vật. + Trình bày cảm nhận về nhân vật đó (đặc điểm nhân vật, suy nghĩ của mình về nhân vật,...).